

Sygn. akt III AUa 1392/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 lipca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Jacek Zajązkowski (spr.)

Sędziowie: SSA Iwona Szybka

SSA Dorota Rzeźniowiecka

Protokolant: st. sekr. sąd. Joanna Sztuka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 10 lipca 2015 r. w Ł.

sprawy **R. J. (1)**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddziałowi w Ł.**

o emeryturę

na skutek apelacji R. J. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu

z dnia 13 października 2014 r. sygn. akt IV U 108/14

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 1392/14

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 13 października 2014r. Sąd Okręgowy w Sieradzu oddalił odwołania R. J. (1) od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddziału w Ł. z 20 stycznia 2014r. i 6 lutego 2014r. odmawiających ubezpieczonemu prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych z uwagi na nieudowodnienie 15 lat takiej pracy.

Rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji zapadło w następującym stanie faktycznym:

R. J. (2), ur. (...), nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

W dniu 1 lutego 1973 r. R. J. (2) został zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Ł. Rejon w W., gdzie pracował do 15 listopada 1989 r. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Ł. Rejon w W. zajmowała się budową dróg. Początkowo wnioskodawca zatrudniony został jako kontroler jakości produkcji na warsztatach, faktycznie jednak pracował jako mechanik. W tym czasie poza nim na warsztatach pracowało jeszcze dwóch innych mechaników, dwóch spawaczy a w okresie zimowym także operatorzy maszyn, którzy wykonywali wówczas prace mechaników i ślusarzy. Osoby pracujące na warsztacie wykonywały remonty bieżące przy samochodach i maszynach drogowych należących do (...) w W.. Wnioskodawca ubrany podczas pracy w ubranie robocze naprawiał samochody, w których dokonywał głównie regulacji pomp wtryskowych i wtryskiwaczy przy silnikach wysokopiętnych do maszyn budowlanych i regulował skład mieszanki

przy gaźnikach. Silniki, przy jakich pracował wnioskodawca, były silnikami od samochodów głównie marki Ż. ale też marki S., J. czy Z. oraz od maszyn drogowych takich jak walce, równiarki, spycharki, koparki, ładowarki, pługi wirnikowe a zimą także piaskarki. Naprawy silników od sprzętu drogowego nie odbywały się w kanałach. Sprzęt drogowy stał na placu, silniki naprawiali w nim operatorzy tego sprzętu a jak czegoś nie potrafili naprawić, pomagał im głównie wnioskodawca. Zdarzało się, że silnik trzeba było z tego sprzętu wymontować. Na kanał wjeżdżały tylko samochody z silnikami Diesla a czasami także samochody te były naprawiane na placu. Wnioskodawca w czasie pracy zajmował się naprawami i remontami piaskarek, podczas których wykonywał wszelkie niezbędne prace a po godzinach jeździł na miejsca ich awarii. Wnioskodawca malował też silniki od piaskarek. Inni mechanicy zajmowali się naprawami i remontami innych maszyn drogowych. Wnioskodawca poza tym, że pracował jako mechanik, kontrolował pracę pozostałych osób pracujących w warsztacie przy tych samych pracach jakie sam wykonywał. Spośród osób pracujących w tym czasie na warsztacie jedynie spawacze mieli wypłacane dodatki za pracę w warunkach szkodliwych.

W okresie od 24 października 1973 r. do 20 grudnia 1973 r. R. J. (2) odbywał zasadniczą służbę wojskową.

W dniach od 20 maja 1974 r. do 24 maja 1974 r. wnioskodawca został przeszkolony na stanowisku diagnostycznym w zakresie obsługi samochodów osobowych. W dniu 1 stycznia 1975r. pracodawca powierzył mu zorganizowanie a następnie prowadzenie punktu diagnostyki samochodowej na warsztatach (...) w W.. W tym czasie zakład ten otrzymał urządzenie rolkowe do sprawdzania pracy hamulców a pozostałe urządzenia diagnostyczne miały być zebrane z całego zakładu i skupione w tym właśnie punkcie. Punkt taki powstał i od tego czasu wnioskodawca i pozostali mechanicy pracowali tylko na tym punkcie. W punkcie tym były sprawdzane tylko samochody należące do (...) w W., głównie samochody marki Ż.. Przy tych samochodach zasadniczo wnioskodawca sprawdzał silniki, jeden mechanik sprawdzał przednie zawieszenie a drugi układ hamulcowy. Podział pracy pomiędzy mechaników wynikał z ich ustaleń. W dniach od 18 listopada 1975 r. do 29 listopada 1975 r. wnioskodawca uczęszczał na kurs II stopnia w zakresie diagnostyki samochodowej.

W dniu 30 maja 1975 r. wnioskodawca wystąpił do pracodawcy o wydanie pozwolenia na prowadzenie samochodu służbowego i pozwolenia takiego pracodawca udzielił mu w tym samym dniu. Samochodem służbowym marki Ż. wnioskodawca po godzinach pracy woził do szlifowania do miejscowości D. korpusy silników oraz jeździł na miejsca awarii piaskarek. Inni mechanicy także mieli zezwolenia na użytkowanie samochodów marki Ż., którymi dojeżdżali na miejsca awarii innych maszyn drogowych.

W dniu 1 czerwca 1976 r. wnioskodawca przeniesiony został na stanowisko majstra warsztatowego. Po zmianie angażu wnioskodawca pracował w tym samym miejscu, gdzie wcześniej i z tymi samymi ludźmi. Jego praca zmieniła się o tyle, że miał trochę więcej pracy papierkowej. Wnioskodawca sprawdzał listę obecności, rozdzielał prace pomiędzy pracowników warsztatu, wystawiał im zlecenia robocze, obliczał zlecenia warsztatowe na remonty przeprowadzane w warsztacie, rozliczał z pobranych materiałów, zgłaszał zapotrzebowania na piśmie na części zamienne i materiały, stwierdzał wykonywanie naprawy i obsługi środków trwałych w kartach drogowych, prowadził kartotekę wyposażenia stacji diagnostycznej, sprawował nadzór nad wykonywaniem konserwacji postojowej pojazdów mechanicznych i stwierdzał gotowość techniczną środków trwałych na kartach drogowych. Poza tym dalej razem z dwoma pozostałymi mechanikami pracującymi na warsztacie, wykonywał pracę mechanika. W okresie od 15 listopada 1976 r. do 23 maja 1977 r. uczęszczał on na kurs dokształcania mistrzów, który to kurs ukończył.

W dniu 1 maja 1977 r. wnioskodawca przeniesiony został na stanowisko montera maszyn i urządzeń przemysłowych na warsztatach, gdzie powierzono mu obowiązki kierownika brygady pracowników warsztatowych zatrudnionych na samochodowej stacji diagnostycznej. Jego praca jako mechanika samochodowego po zmianie angażu nie zmieniła się.

W trakcie zatrudnienia od 4 września 1978 r. wnioskodawca zawierał umowy z pracodawcą na wyszkolenie uczniów w zawodzie mechanik maszynowo – samochodowy za co otrzymywał dodatkowe wynagrodzenie. Szkolenie tych uczniów odbywało się w czasie wykonywania przez wnioskodawcę czynności w ramach zawartej przez niego umowy o pracę. Uczniowie szkoleni przez wnioskodawcę obserwowali go przy pracy i wykonywali przy nim proste prace.

W dniu 1 maja 1982 r. powierzono wnioskodawcy obowiązki montera mechanika maszyn budowlanych. Po zmianie angażu wnioskodawcy w dalszym wykonywał tę samą pracę co wcześniej i w dalszym ciągu też ciągu szkolił on uczniów w zawodach mechanik maszynowo – samochodowy, ślusarz silników spalinowych, ślusarz, spawacz i mechanik silników spalinowych.

W okresie od 27 lutego 1984 r. do 10 maja 1984 r. wnioskodawca ukończył kurs pedagogiczny.

Z dniem 1 maja 1986 r. wnioskodawca otrzymał angaż montera – mechanika. Po zmianie angażu wnioskodawcy jego praca nie zmieniła się. W dalszym ciągu też szkolił on uczniów w zawodach mechanik silników spalinowych, mechanik pojazdów samochodowych, ślusarz i ślusarz – spawacz.

W okresie od 28 sierpnia 1989 r. do 15 listopada 1989 r. R. J. (2) stale i w pełnym wymiarze stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w szczególnych warunkach przy naprawie pomp wtryskowych, wtryskiwaczy i gaźników do silników spalinowych na stanowisku mechanika.

Wyrokiem z dnia 8 października 2013 r. wydanym w sprawie IV P 84/13 Sąd Rejonowy w Wieluniu ustalił, że R. J. (1) wykonywał w Warsztatach Gospodarstwa (...) w (...) w W. w okresie od 1 lutego 1973 r. do 23 października 1973 r. i od 21 grudnia 1973 r. do 27 sierpnia 1989 r. pracę w szczególnych warunkach przy naprawie pomp wtryskowych, wtryskiwaczy i gaźników do silników spalinowych na stanowisku mechanik i ślusarz mechanik. Na podstawie tego wyroku w dniu 17 stycznia 2014 r. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Ł. Rejon w W. wystawiła dla wnioskodawcy świadectwo wykonywania prac w warunkach szczególnych stwierdzające, że w okresie od 1 lutego 1973 r. do 23 października 1973 r. i od 21 grudnia 1973 r. do 27 sierpnia 1989 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał on pracę w szczególnych warunkach przy naprawie pomp wtryskowych, wtryskiwaczy i gaźników do silników spalinowych na stanowiskach kontroler jakości produkcji, majster warsztatowy, monter maszyn i urządzeń przemysłowych na warsztatach i monter – mechanik maszyn budowlanych.

W konsekwencji powyższych ustaleń Sąd Okręgowy stwierdził, że nie przysługuje prawo do emerytury przewidzianej w art. 184 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013r., poz. 1440 – tekst jednolity późn. zm.), ponieważ nie legitymuje się on wymaganym 15 – letnim okresem pracy w szczególnych warunkach. W ocenie Sądu, przeprowadzone postępowanie dowodowe, w szczególności z dokumentów znajdujących się w aktach osobowych, zeznań świadków i samego odwołującego się, wykazało, że wprawdzie R. J. (2) w spornych okresach zatrudnienia od 1 lutego 1973r. do 23 października 1973r. i od 21 grudnia 1973r. do 27 sierpnia 1989r. w Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Ł. Rejon w W., jako mechanik naprawy pojazdów samochodowych wykonywał pracę odpowiadającą jednemu z rodzajów prac wymienionych w wykazie A, dział XIV „Prace różne”, poz. 16 „Prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych”, to jednakże z uwagi na to, że praca ta nie była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, nie może zostać uznana za pracę w warunkach szczególnych. Odwołujący w ramach swojej dniówki roboczej poza naprawą pojazdów samochodowych przy naprawie pomp wtryskowych, wtryskiwaczy i gaźników do silników spalinowych i w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych wykonywał również naprawy pojazdów z poziomu zero, czynności kontroli pracowników warsztatu, czynności administracyjne, nadzorowanie i prowadzenie stacji diagnostycznej czy szkolenie uczniów praktycznej nauki zawodu. Siłą rzeczy nie mógł świadczyć pracy wyłącznie w kanałach remontowych w ramach obowiązującej go 8 – godzinnej dobowej miary czasu. Tym samym R. J. (2) nie udowodnił wymaganego prawem 15 – letniego szczególnego stażu pracy, a więc nie korzysta z uprawnień do wcześniejszego świadczenia emerytalnego z tego tytułu, stąd jego odwołanie od zaskarżonej decyzji Sąd Okręgowy oddalił na podstawie art. 447¹⁴ § 1 k.p.c.

W apelacji ubezpieczony zaskarżył ten wyrok w całości zarzucając:

1. naruszenie zasad ogólnych postępowania, poprzez: - nieuzasadnione nieuwzględnienie dowodu z dokumentu w postaci wydanego w dniu 17 stycznia 2014r. przez Generalną Dyrekcję Dróg Krajowych i Autostrad w Ł. Rejon w W. świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach stanowiącego, że ubezpieczony w okresie od 1 lutego

1973r. do 23 października 1973r. i od 21 grudnia 1973r. do 27 sierpnia 1989r. stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywał prace przy naprawie pomp wtryskowych, wtryskiwaczy i gaźników spalinowych, wymienione w wykazie A dział XIV poz. 14 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz poz. 2 pkt 14 wykazu stanowiącego załącznik do zarządzenia nr 64 Ministra Komunikacji z 29 czerwca 1983r. w sprawie prac w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu komunikacji, których wykonanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego oraz do wzrostu emerytury lub renty inwalidzkiej (Dz. U.M.K. Nr 10, poz. 77),

- nieuzasadnione nieuwzględnienie części zeznań wnioskodawcy oraz świadków, potwierdzających jednoznacznie, że praca świadczona przez ubezpieczonego była pracą w szczególnych warunkach, wykonywaną stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, a w szczególności zeznań ubezpieczonego z 28 kwietnia i 25 sierpnia 2014r. oraz świadka Z. P. z 25 sierpnia 2014r;

2. naruszenie prawa materialnego, w szczególności poprzez błędną wykładnię § 2 ust. 1 rozporządzenia Rad Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.) polegającą na uznaniu, że praca odwołującego nie była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

W oparciu o przedstawione wyżej zarzuty, apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie prawa do emerytury, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu, oraz zasądzenie od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na rzecz ubezpieczonego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za postępowanie odwoławcze.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Przewidziane w art. 184 w zw. z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013r., poz. 1440 – tekst jednolity ze zm.) prawo do emerytury w niższym wieku emerytalnym niż powszechnie przyjęty stanowi przywilej i odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 27 cyt. ustawy emerytalnej, a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać w sposób ścisły i gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo.

Zgodnie z treścią art. 184 cyt. wyżej ustawy, ubezpieczonemu urodzonemu po dniu 31 grudnia 1948r., przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy, tj. po ukończeniu 60 lat, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy – na dzień 1 stycznia 1999r. osiągnął okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) – 15 lat oraz okres składkowy i nieskładkowy o którym mowa w art. 27 ustawy, to jest 25 lat. W myśl § 2 w/w rozporządzenia okresy pracy uzasadniające prawo do wcześniejszego świadczenia emerytalnego to okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywana jest stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku.

Zasadniczą zatem przesłanką warunkującą nabycie prawa do wcześniejszej emerytury jest udowodnienie co najmniej 15 lat pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, co następuje przede wszystkim przez świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych, jednakże świadectwo to, jak każdy dokument nieurzędowy w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 k.p.c., podlega kontroli zarówno co do prawidłowości wskazanych w nim faktów, jak i co do prawidłowości wskazanej podstawy prawnej.

W niniejszej sprawie wnioskodawca przedstawił świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach z okresu zatrudnienia od 1 lutego 1973r. do 23 października 1973r. i od 21 grudnia 1973r. do 27 sierpnia 1989r. w Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Ł. Rejon w W.. Jak wynika natomiast ze zgromadzonego w

sprawie materiału dowodowego, R. J. (1) w trakcie zatrudnienia w w/w okresach formalnie zajmował stanowiska: kontroler jakości produkcji, majster warsztatowy, monter maszyn i urządzeń przemysłowych w warsztatach, monter – mechanik maszyn budowlanych, mechanik, faktycznie pracując jako mechanik samochodowy. Praca mechanika samochodowego polega na naprawianiu pojazdów mechanicznych także w kanałach remontowych. Jednakże praca wykonywana przez ubezpieczonego w tym czasie nie była pracą mechanika samochodowego wykonywaną w kanałach remontowych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, a zatem nie spełniała przesłanek wskazanych w wykazie A dziale XIV, poz. 16 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. i nie może być zakwalifikowana jako praca w szczególnych warunkach. Warunek ten jest bowiem spełniony, gdy pracownik w ramach obowiązującego go pełnego wymiaru czasu pracy na określonym stanowisku stale, to jest ciągle wykonuje prace w szczególnych warunkach i nie wykonuje przy tym innych czynności pracowniczych nie będących pracą w takich warunkach. Tylko okresy wykonywania zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy wypełniają kryterium uznania pracy o cechach znacznej szkodliwości dla zdrowia lub znacznego stopnia uciążliwości, lub wymagającej wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Stałe wykonywanie takich prac oznacza, że krótsze dobowo (nie w pełnym wymiarze obowiązującego czasu pracy na danym stanowisku) lub okresowe, a nie stałe świadczenie pracy wyklucza dopuszczalność uznania pracy za świadczoną w szczególnych warunkach wskutek niespełnienia warunku stałej znacznej szkodliwości dla zdrowia lub stałego znacznego stopnia uciążliwości wykonywanego zatrudnienia (por. postan. SN z 3.10.2008r. II UK 133/08, LEX nr 658191, wyrok SN z 4.06.2008r. II UK 306/07 OSNP 2009/21-22/290).

Wbrew twierdzeniom apelacji, zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie pozwala również na uznanie, że wnioskodawca dokonując w ramach swoich obowiązków czynności kontroli pracowników warsztatu, czynności administracyjnych, nadzorowania i prowadzenia stacji diagnostycznej czy szkolenia uczniów praktycznej nauki zawodu wykonywał pracę, określoną w wykazie A dziale XIV poz. 24 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r., która odpowiadała zakresowi kontroli międzyoperacyjnej czy dozoru inżynieryjno – technicznego nad pracownikami wykonującymi pracę w szczególnych warunkach, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Zauważyć bowiem należy, że wnioskodawca nie kontrolował tylko i wyłącznie pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach np. spawaczy ale wszystkich pracowników warsztatu, w tym także podległych mu innych mechaników samochodowych, którzy - tak samo jak wnioskodawca, nie dokonywali napraw pojazdów mechanicznych w kanałach remontowych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, a Sąd Apelacyjny w Łodzi podziela to stanowisko, że z przywileju przejścia na emeryturę w niższym wieku emerytalnym, przysługującego pracownikom zatrudnionym w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, mogą korzystać wyłącznie pracownicy, którzy byli rzeczywiście zatrudnieni stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szkodliwych warunkach pracy (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 15 grudnia 1997 r., II UKN 417/97, OSNP 1998/21/638; 21 listopada 2001r., II UKN 598/00, OSNP 2003/17/419; 4 czerwca 2008 r., II UK 306/07, Lex nr 494129). Nadto w wyroku z dnia 21 listopada 2001r., II UKN 598/00, Sąd Najwyższy podkreślił, że o uprawnieniu do emerytury na podstawie § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.), decyduje łączne spełnienie przez pracownika wszystkich warunków określonych w tym przepisie, a nie jego przekonanie, że charakter lub warunki pracy wystarczają do uznania jej za wykonywaną w szczególnych warunkach.

Reasumując, ubezpieczony nie wykazał, że w spornym okresie swego zatrudnienia wykonywał pracę w warunkach szczególnych, tym samym nie udowodnił 15 – letniego okresu takiej pracy i nie spełnił warunku do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury.

W tym stanie rzeczy, nie znajdując podstaw do uwzględnienia apelacji, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł, jak w sentencji swojego wyroku.

Przewodniczący: Sędziowie: